

zóként funkcionáló költségvetéssel és a források elosztásával.

- A szervezés fogalmát, elveit taglalja a negyedik fejezet eleje. Ezt követően esik szó az intézményi kultúráról, a könyvtárak szervezeti felépítéséről, a szervezeti változásokról, a centralizációról és decentralizációról, a formális és informális szervezetről és a személyzeti munkáról.
- A vezetésről és a *participációról* szólva, a szerzők a motivációból indulnak ki, tárgyalják a motivációk alkalmazásának elméletét, s különösen fontosnak tartják, hogy a vezetés súlyt helyezzen a munkatársaknak a vezetési feladatokban való részvételére. Mégha ez nem is olyan könnyen kivitelezhető dolog.
- A hatodik fejezet néhány *könyvtárvezetési irányzatot* ismertet az anyagi alapok megteremtése, a térítéses szolgáltatások és a költségvetés problémakörével kapcsolatban.
- A narratív fejezeteket követi a felhasznált irodalom bibliográfiája, és nyolc melléklet némely korábban tárgyalt tennivaló kivitelezésének segítségével.

A munka tárgyalási módjára jótékonyan jellemző, hogy – ahol csak lehet – különböző nézeteket ütköztet, vagy legalábbis állít szembe egymással, azaz nem csinál egyedül üdvöztető tant a könyvtári menedzsmentből, pontosabban mondva: e menedzsment szerzők által kimódolt változatából. Ellenkezőleg. A bevezetés is hangsúlyozza: „Azok az ismeretek, amelyek a következő oldalakon olvashatók, gyorsan változnak, akár hónapról hónapra”. Ehhez azonban az idős pályatárs hadd

tegye hozzá, hogy ezeknek az ismereteknek nincs „noch nie da gawesen” jellegük sem. Aki nem hiszi, vegye elő pl. *Csűry István* vagy *Sallai István* és *Sebestyén Géza* könyvtárát, s megbizonyosodhat róla: minden itt tárgyalt kérdés szerepel bennük. Arról van szó ui., hogy valamennyi módszertani közlés jellemzője: az általuk tárgyalt szakmai kérdések inherens lényegét mindenkor az inherens lényegek fejlődését érzékeltető magasabb színvonalon, és az „éppen érvényes” körülményeknek és feltételeknek megfelelően adaptálva kell előadniuk. Mostanság a nyugati országokban elért színvonalnak, illetve a nyugatias körülményeknek és követelményeknek megfelelően. Különben nem megy, nem prosperál a szakma. Fiatalkollégáink érdeme, hogy az említett adaptálásra vállalkoztak.

Végül a *participációs* lehetőségről. Erre a munka *Ajánlásában* és *Bevezetőjében* találjuk meg a passzent passzusokat. Lássuk: „Legyen Ön kiváló menedzser! Könyvünk segítséget ad az indulásban”, noha „természetesen nem hibátlan. ...Kérjük, tisztelje meg könyvünket azzal, hogy e könyv lapjai alá írja friss hivatkozásait”, s „ne habozzon megírni könyvünk olvasása közben felmerült gondolatait, kérdéseit, kétélyeit az alábbi címre: Mikulás Gábor, 6000 Kecskemét, Wesselényi u. 7.” Mindez egyszersmind a kiadvány preprint jellegére is utal, azaz arra, hogy szerzői a fenti módszert is hasznosítva kívánják „véglegesíteni” művüket. A könyv második, bővített, javított kiadása ez év augusztusára várható.

Futala Tibor

A FID hírei

FID-kongresszus

Újabb szakaszba lépett a grazi *FID-kongresszus* előkészítése.

A program

Időpontok:

1996. október 20–22. Konferencia előtti szemináriumok: pl. a *Wormell Irén* vezette FID/ET (oktatási) bizottság kétnapos 21–22-i szeminárium.

Közgyűlés: okt. 22.

Kongresszus: okt. 23–25.

A kongresszus öt szekcióban folyik majd, az elsőben az információs technológiák, a másodikban politikai, kulturális és elméleti kérdések, a harmadikban az információs szakemberek szerepe, kép-

zése, a negyedikben az üzleti és ipari információ, az ötödikben pedig az újabb információs forradalom társadalmi hatásai szerepelnek.

Részvétel

Részvételi díj: FID-tagok részére 4500 ATS,
nem tagok részére 5500 ATS,
könyvtári és
információs képzés
alatt álló diákok
részére 1500 ATS,

ha a jelentkezés és befizetés aug. 15-ig megtörténik. Ezután 1000–1000 ATS-sel növekednek a költségek.

Szállodai elhelyezés (a legalacsonyabb árak):

egyágyas: 650–750 ATS,
kétágyas: 800–1250 ATS.

Graz nincs messze (egy-másfél óra autót) a határtól, így a magyarországi szállásmegoldás sem lehetetlen.

Kiállítási lehetőségek is vannak, amit a kiadók, terjesztők, szoftvergyártók figyelmébe ajánlunk. Előadásokat is elfogadnak.

További felvilágosítás: **FID Secretariate**
P.O.B. 90402, NL 2505 LK
The Hague, Netherlands

FID-kiadványok

(tagoknak 25% kedvezménnyel)

Marketing Library Services, ára: 80 NLG

New Roles and Challenges for Information Professionals in the Business Environment, ára: 80 NLG

Megjelent az *Extensions and Correction to the UDC 1995* 17. kötete, ára: 290 NLG (kedvezményt a FID nem biztosít).

Földi Tamás

A könyvtárak szerepe a világhaluban

1968-ban McLuhan alkotta meg a „global village”, a globális falu fogalmát, amelyet a továbbiakban *világhalunak* fogunk hívni. Talán azért találó a falura való utalás, mert a kis falvakban az emberi közösségek melegebbek, inkább közösségek, mint a városokban, akár egy bérház lakói között is.

A világhalu immár létező valóságnak tekinthető. A világ bármely pontján dolgozó ismerőseinkkel kommunikálhatunk e-mailen keresztül, egy New York-i bankban befizethetjük vagy onnan kikérhetjük pénzünk egy franciaországi pénzautomatán keresztül, csoportok képesek értekezni egymással távközlési hálózatokon. A technika hamarosan lehetővé teszi, hogy egy lengyelországi könyvtárban őrzött eredeti Mozart-kéziratot kotta digitalizált változatát nézze valaki Hollandiában, miközben a korabeli hangszereken játszott Mozart-szimfóniának a British Libraryben őrzött hangfelvételt hallgatja.

Kik a világhalu lakói? Valóban annyira globális ez a közösség, amint azt McLuhan annak idején remélte? Vagy csak azok élvezhetik az előnyét, akik a tudást, a pénzt és az eszközöket birtokolják? Vajon a könyvtárosok képesek lesznek-e arra, hogy elősegítsék a hálózathoz való hozzáférést azoknak is, akinek erre nincs különben módjuk? Ezeket a kérdéseket vizsgáljuk meg az alábbiakban.

A technika

Az információs korszakban – McLuhan szerint – a világ lefejlettebb és legkiterjedtebb gazdasági ágazata az információ mozgása (ha nem is kereskedelmi, inkább technikai értelemben). A műszaki haladás az online számítógépes rendszerek, a digitális kommunikáció és a száloptikai kábelek egységbe olvadását eredményezte. Az így keletkezett *kábel és komputer (C and C)* technika a helyi és kiterjedt hálózatokkal, a közvetlen műsor-

szóró műholdakkal, a felhasználóbarát szoftverekkel, a fakhálózatokkal és más adatátviteli újdonságokkal együtt létrehozta az információs „köz-műveket”, ami a továbbított információ és a továbbításra szolgáló infrastruktúra összessége. Az információs közmű az információ valamennyi formájának feldolgozását és közvetítését látja el: adatok, szöveg, hang, kép, mozgókép stb.

Mások szerint az információs közmű az információ létrehozásának, átvitelének, tárolásának és keresésének funkcióit egyesíti. Az információs közmű hozzájárul életünk megszokott formáinak megváltozásához szinte minden munkakörben, legyen az vállalatnál, költségvetési szervezetenél, egyetemen, kutatóhelyen, sőt az otthonunkban is.

Az *Internet* a jelenlegi elektronikus világhalu meghatározó összetevője. Egy 1994-es becslés szerint havonta 150 000 új belépővel (*accounttal*) kell számolni. Szinte az egész világot behálózta: Észak-Amerikát, Nyugat- és Kelet-Európát, a volt Szovjetuniót, Ázsia és Afrika egy-egy részét, Dél-Amerika nagy részét, Ausztráliát és Óceániát; még az Antarktison is van Internet kapcsolódási pont. A C and C kommunikáció infrastruktúrájának felhasználásával az Internet határozza meg leginkább a világhalu nyelvét, kultúráját és szokásait. Igaz, az Internet elterjedten használt TCP/IP protokollja lassítja a képek és a hang továbbítását; ezért egyre inkább előkerül a TCP/IP alternatívája, az Asynchronous Transfer Mode (ATM), amely hibrid csomagkapcsolt protokoll, és az előbbinél lényegesen gyorsabb.

A technika fontos szerepet játszik az elektronikus világhalu létrehozatalában, de nem csak ez áll az elektronikus hálózati kommunikáció fókuszában. A hálózatot úgy kell tekinteni, mint az ókori agorát vagy fórumot, ahol az emberek „összegyűlnek”, nemcsak azért, hogy vásároljanak és árusítsanak, hanem hogy társadalmi életet éljenek, politikáról vitázzanak, és a polgári élet minden